



ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ • ΤΕΥΧΟΣ 16 • ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2025

Ελληνική Βοτανική Εταιρεία

ISSN 2529-184X

Hellenic Botanical Society

Πίνακας Περιεχομένων

- Ξήρανση των Δασών: τελευταίο καμπανάκι για αλλαγή μοντέλου διαχείρισης 1
- Νέα δεδομένα για τη χλωρίδα της Ελλάδας .. 2
- Επεξηγηματικό Εγχειρίδιο των Τύπων Οικοτόπων στην Ελλάδα 6
- *Amsonia orientalis*: ακροβατώντας ανάμεσα στην επιβίωση και την εξαφάνιση 10
- Συνοπτική αποτίμηση των πυρκαγιών του έτους 2025 στις ΕΖΔ του δικτύου NATURA2000 .. 12
- Ένα τριήμερο εργασίας για τα Αρίσσεα της Ελλάδας, στην Αθήνα 13
- Διαδικτυακό Workshop Ονοματολογίας και Τυποποίησης 14
- Πενήντα χρόνια OPTIMA 15
- Πρόγραμμα για την Πολιτισμική Βοτανική. ... 16
- The Lichens of Greece 16
- Τα φυτά και τα ζώα στην ομηρική ποίηση - Μύθοι και πραγματικότητα 17
- Botanical Icons 18
- Η έκδοση για τη Χλωρίδα του Αγίου Όρους στον Οικουμενικό Πατριάρχη 19
- Articles/summaries in english 20



ΠΡΑΣΙΝΟ ΤΑΜΕΙΟ

Το πρόγραμμα «Συγγραφή και Ηλεκτρονική Έκδοση της Ελληνικής Χλωρίδας – The Flora Graeca project» χρηματοδοτείται από το Πράσινο Ταμείο μέσω του άξονα ΔΡΑΣΕΙΣ

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ του Χρηματοδοτικού Προγράμματος ΦΥΣΙΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΚΑΙΝΟΤΟΜΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ.

Amsonia orientalis: ακροβατώντας ανάμεσα στην επιβίωση και την εξαφάνιση

Κατερίνα Γούλα, Τομέας Οικολογίας και Ταξινομικής, Τμήμα Βιολογίας, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών



(φωτ. Κ. Γούλα)

Το γένος *Amsonia* Walter ανήκει στην οικογένεια των *Aprocynaceae* και συμπεριλαμβάνει 22 είδη. Πρόκειται για ένα δύσκολο ταξινομικά γένος, με μη επιλυμένη φυλογένεση, ειδικά όσον αφορά τη στενή του σχέση με το γένος *Rhazya* Decne. Στην Ελλάδα φύεται μόνο το είδος *Amsonia orientalis* Decne., το οποίο έχει περιορισμένη εξάπλωση στην Βόρεια Ανατολική Ελλάδα (NE) και τη βορειοδυτική Τουρκία. Στις δύο αυτές χώρες έχει εντοπιστεί σε χαμηλά υψόμετρα και υγρές θέσεις, κυρίως κατά μήκος ρεμάτων ή σε όχθες λιμνών, αλλά έχει αναφερθεί και σε θαμνώνες του είδους *Paliurus spina-christi*. Όπως άλλα μέλη της οικογένειας *Aprocynaceae*, το είδος είναι πλούσιο σε ινδολικά αλκαλοειδή, γλυκοζίτες και γλυκοαλκαλοειδή, που αποδίδουν στο φυτό καρδιοενεργές και αντικαρκινικές ιδιότητες. Παράλληλα, έχει βρεθεί ότι παρουσιάζει ευρεία αντιμικροβιακή δράση. Είναι ένα πολύ όμορφο και ελκυστικό φυτό, το οποίο καλλιεργείται, τουλάχιστον στην Τουρκία, ως καλλωπιστικό.

Μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1980, η *Amsonia orientalis* είχε καταγραφεί στον ελλαδικό χώρο σε ελάχιστες τοποθεσίες των περιφερειακών ενοτήτων Εάνθης και Ροδόπης. Η τύχη του φυτού αγνοούνταν έκτοτε. Στην αξιολόγηση που πραγματοποιήθηκε το 2012 για την IUCN αναφερόταν ότι η κατάσταση του φυτού παραμένει αβέβαιη στην Ελλάδα και ότι ο ελληνικός πληθυσμός πιθανόν να έχει εκλείψει. Παρόλα αυτά, τρία χρόνια αργότερα (2015) συλλέχθηκαν δείγματά του από την περιφερειακή ενότητα Ροδόπης.

Στο πλαίσιο του προγράμματος «Διατήρηση της Χλωρίδας των Βαλκανίων: Αυτοφυή Φυτά της Ελλάδας» που εκπονήθηκε στο τμήμα Βιολογί-

ας του ΕΚΠΑ με επιστημονικό υπεύθυνο τον Ομοτ. Καθηγ. Κώστα Θάνο, πραγματοποιήθηκε επιτόπια έρευνα στις περιφερειακές ενότητες Ξάνθης και Ροδόπης κατά τον Απρίλιο του 2025 για τον εντοπισμό των ιστορικών και την ανεύρεση νέων θέσεων εξαπλώσης του φυτού. Τα αποτελέσματα, ελπιδοφόρα, αλλά ταυτόχρονα απογοητευτικά, συμπεριλήφθηκαν στην τελική έκθεση του προγράμματος. Οι ιστορικές θέσεις δεν στάθηκε δυνατό να επανευρεθούν, ωστόσο η *Amsonia orientalis* συνεχίζει να επιβιώνει στο νομό Ροδόπης. Γύρω από το χωριό Μεσσούνη της Ροδόπης εντοπίστηκε ένας πληθυσμός με περίπου 1.500–2.000 άτομα. Τα φυτά αυτά σχηματίζουν μικρότερες, διάσπαρτες ομάδες, σε υγρές θέσεις κατά μήκος κρασπέδων καλλιεργειών, στις οποίες μπορεί να είναι τοπικά άφθονα. Σύμφωνα με κατοίκους της περιοχής, το είδος ήταν σχετικά κοινό στο παρελθόν. Ωστόσο, οι αναδασμοί που πραγματοποιήθηκαν κατά τις τελευταίες δεκαετίες άλλαξαν τα όρια των χωραφιών, έτσι ώστε περιοχές που αποτελούσαν κράσπεδα, όπου φυόταν η *Amsonia orientalis*, να βρίσκονται τώρα στη μέση των χωραφιών, με αποτέλεσμα το φυτό να αντιμετωπίζει σημαντική απώλεια ενδιαιτήματος και μείωση πληθυσμού. Οι υποπληθυσμοί που εξαπλώνονταν γύρω από τα χωριά Αίγειρος, Παραδημή και Νέα Καλλίστη είναι πολύ πιθανό να έχουν εξαφανιστεί για αυτόν τον λόγο. Ο σχεδιαζόμενος αναδασμός που πρόκειται να γίνει στην περιοχή γύρω από τη Μεσσούνη, χωρίς να παρθούν στοχευμένα μέτρα διατήρησης, θέτει τον εναπομείναντα υποπληθυσμό γύρω από το χωριό σε σοβαρό κίνδυνο.

Η συνεχής απειλή του αναδασμού και η απώλεια ενδιαιτήματος λόγω άλλων ανθρώπινων δραστηριοτήτων, καθώς και λόγω κλιματικής αλλαγής, αποτελούν μια συνεχή απειλή για το φυτό. Στην Τουρκία το είδος έχει αξιολογηθεί ως Κρισίμως Κινδυνεύον, σύμφωνα με τα κριτήρια της IUCN. Στην Ελλάδα, αν υποθέσουμε ότι το φυτό δεν έχει εξαφανιστεί εντελώς από τις ιστορικές τοποθεσίες και επιβιώνει σε θέσεις που δεν έχουν εντοπιστεί ακόμα, αξιολογείται ως Κινδυνεύον. Ωστόσο, λαμβάνοντας υπόψη την τουρκική αξιολόγηση και τον συνεχή κίνδυνο απώλειας ενδιαιτήματος, προτείνεται η κατηγορία των Κρισίμως Κινδυνευόντων ως πιο κατάλληλη. Παρόλο που σε θεωρητικό επίπεδο η *Amsonia orientalis* προστατεύεται τόσο σε ευρωπαϊκό, όσο και σε εθνικό επίπεδο (Σύμβαση της Βέρνης και ΠΔ 67/1981, αντίστοιχα) προτείνεται μια γενναία λήψη μέτρων διατήρησης, τόσο *in situ*, όσο και *ex situ*, για να μην εξαφανιστεί οριστικά το φυτό από την Ελλάδα: παρακολούθηση του ελληνικού πληθυσμού, επιβολή περιορισμών σε αναδασμούς για την πρόληψη της απώλειας ενδιαιτήματος, δημιουργία μικρο-αποθέματος στην περιοχή, συλλογή και αποθήκευση σπερμάτων σε ελληνικές ή διεθνείς τράπεζες για τη διατήρηση του γενετικού υλικού και αναπαραγωγή του είδους σε βοτανικούς κήπους. Η ευαισθητοποίηση των κατοίκων της περιοχής είναι επίσης ζωτικής σημασίας για την επιβίωση του είδους.



(φωτ. Κ. Γούλα)



(φωτ. Κ. Γούλα)



(φωτ. Σ. Ισπικούδης)



(photo: S. Ispikoudis)

Amsonia orientalis: balancing between survival and extinction

Katerina Goula, Section of Ecology and Systematics,
National and Kapodistrian University of Athens

Amsonia Walter belongs in the family Apocynaceae and comprises 22 species. It is a taxonomically complicated genus, with an unresolved phylogeny, particularly regarding its close relationship to the genus *Rhazya* Decne. Only one species, *Amsonia orientalis* Decne. is native to Greece, with a rather limited distribution in the northeastern part of the country and northwestern Turkey. In both countries, the species grows at low altitudes, in seasonally damp habitats, particularly along streams or lake shores, and occasionally in shrublands dominated by *Paliurus spina-christi*. Like other members of the Apocynaceae family, *Amsonia orientalis* is rich in indole alkaloids, glycosides, and glycoalkaloids, which confer cardiogenic and anticancer properties. It also exhibits broad antimicrobial activity. Its striking appearance has led to its collection and/or cultivation as an ornamental plant, at least in Turkey.

In Greece, until the late 1980s, *Amsonia orientalis* was recorded at only a few locations in the regional units of Xanthi and Rodopi. Since then, its status remained unknown. An IUCN assessment in 2012 noted that the species' situation in Greece was uncertain and that the Greek population might have gone extinct. Surprisingly, three years later (2015), samples were collected from the Rhodope regional unit, confirming its persistence.

Within the framework of the program "Conservation of Balkan Flora: Native Plants of Greece," conducted at the Department of Biology of the National and Kapodistrian University of Athens under the scientific supervision of Emer. Prof. Costas Thanos, a field survey was carried out in Xanthi and Rodopi in April 2025, in order to relocate historical populations and identify new sites. The results, promising yet at the same time disappointing, were included in the program's final report. Historical sites could not be found, but a new subpopulation of approximately 1,500–2,000 individuals was discovered around the village of Messouni (Rodopi). These plants form scattered groups in seasonally damp places along field margins, where they may be locally abundant. According to local residents, the species was once relatively common. However, land reforms over the recent decades altered field boundaries, leading to the conversion of field margins into cultivated land, which in turn resulted in habitat loss and a significant decline in

population size. It is likely that the subpopulations formerly recorded around the villages of Egiros, Paradimi, and Nea Kallisti have been lost for this reason. A new land reform is currently planned for the cultivated area surrounding Messouni. Without targeted conservation measures, this remaining subpopulation is also at serious risk of being extirpated.

Apart from land reforming, habitat loss due to other human activities and climate change is a continuous threat to the plant. In Turkey, *Amsonia orientalis* is assessed as Critically Endangered, according to the IUCN criteria. In Greece, assuming the species has not completely disappeared from its historical localities, it can

be considered Endangered. However, taking into account the Critically Endangered status in Turkey and the ongoing threat of land reform—which is expected to result in further habitat loss and population decline—the category of Critically Endangered is proposed as more appropriate. *Amsonia orientalis* has been listed under the Bern Convention and is protected in Greece by the Presidential Decree 67/81. Both in situ and ex situ conservation measures are proposed for the species: year based monitoring of the plant's populations to track population trends, flowering/ fruiting success, and habitat changes, enforcement of restrictions to the land reform to prevent habitat loss, establishment of a micro-reserve in the area that the plant has been found, collection and storage of seeds in national or international seed banks to preserve genetic material, and propagation of the species in botanical gardens. Raising public awareness with educational campaigns is crucial for the survival of the species.



(photo: K. Goula)